

ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΔΡΟΜΟΣ

«Ο κόσμος είναι παλαίστρα ήρθαμε να παλέψουμε να κάνουμε τη σάρκα πνεύμα.»
Νίκος Καζαντάκης (Ο φτωχούλης του θεού)

Σαν πρόλογος

Ιδού το μέγα πρόβλημα: άνθρωποι που δεν πιστεύουν σε τίποτα άλλο πλην της ασμαντότητας των φιλοδοξιών τους. Που θεωρούν την τέχνη άληθοι του ανιαρού ναρκισσισμού τους και ευκαιρία για να παίξουν με τ' ακαδημοποιημένα κλισέ μιας εισαγόμενης πρωτοπορίας. Που αντιμετωπίζουν το καλλιτεχνικό έργο ως προϊόν του πλθόν αδιεξόδου αυτισμού και που το φαντάζονται, τέλος, αποκομμένο από το οποιοδήποτε πολιτικό ή κοινωνικό συμφραζόμενο. Ερμήν της ιστορίας που το εκκοιλιάπει μ' άληθα λόγια.

Αυτή η κατάσταση, που επιποιάζει στα μυαλά μας και τις ψυχές των παραιτημένων, καθιστά τη μικρή μας επαρχία – με τις κοσμοπολίτικες πάντως φιλοδοξίες – ακόμη πιο πολύ επαρχία και γεμίζει τους ευαισθητοποιημένους όχι με μελαγχολία – που εν τίνι μέτρω είναι δημιουργική – αλλά με κατάθλιψη. Όμως «τον έναν πόνο της καρδιάς τον διώχνει άληθος πόνος» και στη προκειμένη περίπτωση το έργο της Κάτιας Γέρου και του Κυριάκου Κατζουράκη, πικρό, βίαιο και τρυφερό συγχρόνως, λειτουργεί καθαρτήρια απέναντι στην κυρίαρχη τέχνη της παραίτησης και του ομφαλοσκοπισμού. Παρακολουθώ την προσπάθεια τους χρόνια και έχω καταστεί μάρτυρας της μικρής, της αθόρυβης αλήθια και ουσιαστικής επανάστασης που έχουν επιφέρει, μαζί με την ομάδα τους, στα καλλιτεχνικά πράγματα του τόπου. Τι προτείνουν όμως ως λύση απέναντι στα χειροπιαστά αδιέξοδα;

- Καταρχάς ανθρώπινη εγρήγορη εμπρός στα πάθη και τον πόνο των ανθρώπων και κατά δεύτερον μια όσωση ανάμεσα στις επιμέρους τέχνες όχι για να προκύψει προγραμματικά το βαγκνέριο *gesamt - kunstwerk* αλλά μια «κατάσταση πραγματική», πιο πειστική μέσα απ' την πολυφωνία της και πιο παρεμβατική μέσα από την ενισχυμένη δυναμική των μέσων της. Απ' την άληθη κάθε μεγάλη ζωγραφική, όπως εμφανιζόταν ανάλογα τις εξάρσεις και τις υφέσεις του αστικού πολιτισμού συνδεόταν άμεσα με την επίκληση μιας καινούργιας φόρμας, με την αποκρυστάλλωση μιας συγκεκριμένης έρευνας.

Λέγεται συχνά, με παχυλή αυταρέσκεια, πως δεν υπάρχει τίποτε καινούριο για να ειπωθεί στα θέματα τέχνης. Πρόκειται για μιαν άποψη που διαψεύδεται σταθερά στην αληθινουσία του χρόνου χωρίς πάντως αυτό να καταβάλλει τους υποστηρικτές της. Μέχρι να εμφανιστεί η νέα, η διαφορετική ανθρώπινη ανάγκη για να προκληθεί και η νέα, η διαφορετική

καλλιτεχνική έκφραση. Αυτή που πρώτα θα συλλιβάσει και θα νοιώσει τη καινούρια κοινωνική συνθήκη κι έπειτα, οιστρηλιασμένη απ' αυτή, θα την εκφράσει. Αλλιώς θα ζούσαμε με όρους και πρακτικές τηλεόρασης που μοιάζει να απηχεί ένα ορισμένο είδος ανθρώπων ακόμη και ΠΡΙΝ την ιστορική της εμφάνιση. Και υπαινίσσομαι μέσα απ' αυτό το παράδοξο ότι ο επίπεδος τρόπος σκέψης και η έλξη μόνο από τα επιφανόμενα κι όχι απ' την ουσία τους είναι σφάλμα ν' αποδοθεί αποκλειστικά στον Homo teleopticus. Ίσχυε πολύ πιο πριν!

Λίγα λόγια για το έργο

Ο Κυριάκος Κατζουράκης συνδυάζοντας ζωγραφική, θέατρο, κινηματογράφο, ντοκιμενταρίστικη έρευνα και θεωρητική καταγραφή αποτελεί ασφαλώς ένα unicum στη σύγχρονη τέχνη της Ελλιάδας. Πόσο μάλλον που η ζωγραφική του ματιά επηρεάζει άμεσα το σινεμά του δημιουργώντας τις πιο ρηξικέλευθες προτάσεις για μιαν ουσιαστική video art – δηλαδή το υβρίδιο ανάμεσα στη στατική και την κινούμενη εικόνα – και που η αίσθηση θεατρικού χώρου και η κινηματογραφική οπτική αφήγηση (story board) επιδρά καταλυτικά στις εικαστικές του συνθέσεις.

Θα ήθελα πως ο πολιτικός πυρήνας της δουλειάς του, μπολιασμένος από τα τιμαλφή μιας παράδοσης ζώσας που χωράει τον Velasquez και τον Τσαρούχη, τον Μόραλη και τον Bacon, τον Kitaj και τον Θεόφιλο, τον Κούνδουρο και τον Tarkofsky, νομοτελειακά τον οδηγεί στη σημερινή, εντυπωσιακή καρποφορία τη στιγμή μάλιστα που άλλοι συνάδελφοι του καθηλώθηκαν σε τετριμμένες λύσεις είτε από υπερβολική αυτοπεποίθηση, είτε από υπερβολικό θράσος.

Ο Κ.Κατζουράκης με την Κάτια Γέρου, είτε ως μοντέλο, είτε ως έμπνευση, είτε ως συνεργάτιδα, είτε ως πρωταγωνίστρια εδώ και δεκαπέντε περίπου χρόνια ολοκληρώνει μια προσπάθεια και κατακτά έναν στόχο πολυσήμαντο. Από το εικαστικό πολύπτυχο και θεατρικό δρώμενο «Τέμπλο» ως τον «Δρόμο προς τη δύση»

(φιθμικό υλικό και ταινία), τη «Γλυκειά μνήμη» και το παρόν ηαϊκό μιούζικαλ «Του Δρόμου», κατ' ουσίαν κυκλώνει ένα θέμα που τον βασανίζει αληιά και τον λιτρώνει: τον αγωνιζόμενο άνθρωπο για μιαν ιδέα ανώτερη και κυρίως για την ανθρωπινότητα του σ' έναν κόσμο που μαστίζεται από βία και παραλογοισμό από την κτηνώδη επιβολή του δυνατού και από την απειροσία του αδύναμου. Τότε ήσαν οι πτηνόμενοι του Εμφυλίου, οι συκοφαντημένοι, οι προδομένοι και οι εκτελεσμένοι ήρωες τώρα είναι οι ηογής περιθωριακοί, οι οικονομικοί μετανάστες, αυτοί οι φτωχούληδες άγιοι μιας θρησκείας χωρίς θεό. Κι από δίπλα όλοι εμείς, εφθουχασμένοι ή ανήσυχoi, ματαιόδοξoi ή προβληματισμένοι, κομμάτια ενός μάγ-

ματος που βράζει και που όταν κάποτε στερεοποιηθεί, γίνεται ιστορία. Πώς αλλιώς;
Τέχνη, λοιπόν και ιστορία είναι οι στόχοι και του εικαστικού πανοράματος και των ταινιών και του θεατρικού αυτοσχεδιασμού «Του Δρόμου» που παρουσιάζονται ως γεροδεμένο σύνολο στην «Πάτρα – Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2006». Όλα στη σκέψη των δημιουργών είναι δρόμος. Άλλοτε ανηφορικός, άλλοτε ευθύς πάντα όμως δύσβατος και πάντα γεμάτος ρίσκο! Πώς αλλιώς; Να πως περιγράφει αυτόν τον αγώνα ο Καζαντζάκης στην «Ασκητική» του: «Στα πρόσκαιρα, ζωντανά σώματα τα δύο τούτα ρέματα παλεύουν: α) ο ανήφορος προς τη σύνθεση, προς τη ζωή, προς την αθανασία β) ο κατήφορος προς την αποσύνθεση, προς την ύλη, προς το θάνατο...» Πώς αλλιώς;

Θα 'ηεγα ότι ο Κατζουράκης σ' αυτόν τον αγώνα κάνει προσκλητήριο των ζώντων και τεθνεώτων φίλων και συνοδοιπόρων του από την εποχή ακόμη των «Νέων Ρεαλιστών». Στον ρεαλισμό εκείνης της εποχής σήμερα προσθέτει την ποιητική ανάταση και το μεταφυσικό ρίγος κατανοώντας πόσο σκοτεινό πράγμα είναι το «προφανές» και πόσο δύσκολη φυλακίζεται το «πραγματικό». Ο ίδιος γνωρίζει καλά την ηλιθιότητα της επίπεδής αναπαράστασης και φοβάται εκείνη τη τέχνη που προκαλεί γρήγορη και εύκολη συγκίνηση κατανοώντας επίσης πως η ουσία της τέχνης – κι όλη τη δυσκολία της – βρίσκεται πάντα στο βάθος των πραγμάτων. Πώς αλλιώς;

Και κάτι τελευταίο: στη δουλειά της Κάτιας, του Κυριάκου, και της «Ομάδας Τέχνης» δεν συναρθρώνται μόνο η κινούμενη και η στατική εικόνα ή ο θεατρικός με τον εικαστικό λόγο. Πρωτίστως συνυπάρχουν δημιουργικά το λόγιο και το λαϊκό στοιχείο, το σύμπαν του Καραγκιόζη με τον Κατσαντώνη ή την Βεζυροπούλα και ο κόσμος του Μπρέχτ στην όπερα της πεντάρας. Αυτό το βρίσκω εξαιρετικά σημαντικό για τη σοβαροφανή και αρκούντος δόθεν τέχνη μας. Γνωστού όντος πως το λαϊκό στοιχείο αποτελεί βάση και προϋπόθεση της οποιας avant-garde. Θυμηθείτε τον Ζενέ, τον Μπέκετ, τον Πικάσο ή τον Ματίς. Θυμηθείτε ακόμη τον Μπουζιάνη και τον Κόντογλη, τους δύο ακραίους του εγχώριου μοντερνισμού μας. Ο πρώτος μιλάει για ένα δράμα το οποίο οι αστοί αγνοούν ή θέλουν να αγνοούν. Ο δεύτερος για ένα τύπο ζωής ασκητικό και αυστηρό ο οποίος ενοχλεί τόσο το μέσο γούστο όσο και τα πρόσωπα που πρωταγωνιστούν εκείνο τον καιρό. Βλέπετε ότι προβληματίζει ή ενοχλεί, εξορισμού ΔΕΝ είναι ευπρόσδεκτο. Τι κρίμα γιατί είναι το μόνο αναγκαίο. Επειδή μας φέρνει κοντά το άγνωστο και το ξένο καθιστώντας τα οικεία. Κι επειδή μας χαρίζουν, όχι κυρίως οδύνες, το άηλο, το αναγκαίο, το αληθινό μας πρόσωπο.

Μάνος Στεφανίδης